

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ”**

Методичні рекомендації
для студентів вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації
(заочна форма навчання)

Київ 2007

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ”**

Методичні рекомендації
для студентів вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації
(заочна форма навчання)

Київ 2007

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ”

Методичні рекомендації

для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв

I–II рівнів акредитації (заочна форма навчання). – Вінниця: НОВА КНИГА,
2007. – 24 с.

Укладач	М. М. Івашута – викладач Ніжинського училища культури і мистецтв ім. М. Заньковецької
Рецензенти:	М. Д. Бойправ – кандидат психологічних наук, доцент Ніжинського державного університету ім. М. В. Гоголя М. В. Наюк – заступник директора з навчальної роботи КВНЗ “Київське обласне училище культури і мистецтв”
Редактор	О. Й. Погребна
Відповідальний за випуск	Т. Ф. Стронько

Навчальне видання

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк. 1,4. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА”
21029, м. Вінниця, вул. Квятека, 20;
Тел./факс: (0432) 52-34-82, 52-34-81
E-mail: zbut@novaknyha.com.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Успішне виконання завдань навчання і виховання студентів, формування активних творчих особистостей великою мірою залежить від рівня підготовки фахівців культури в галузі педагогічних і психологічних знань. Майбутні фахівці культури повинні засвоїти не тільки систему психолого-педагогічних знань, загальні закономірності психічного розвитку і формування особистості, але й навчитись розуміти внутрішній світ людини, самостійно вивчати її потенційні творчі можливості, вибирати найбільш ефективні шляхи навчальної і виховної роботи.

У цьому зв’язку навчальна дисципліна “Основи педагогіки і психології” є найбільш вагомим чинником для озброєння студентів ґрунтовними педагогічними і психологічними знаннями, уміннями і навичками, які будуть потрібні для успішної роботи в закладах культури. Ефективність вивчення психолого-педагогічних дисциплін залежить не тільки від високого рівня лекцій, семінарських та практичних занять, але й від самостійної роботи студентів при написанні контрольних робіт.

Систематична підготовка й активна участь у написанні контрольних робіт не тільки поглиблює психолого-педагогічні знання, виробляє навички самостійної роботи з літературою, але й сприяє формуванню і закріпленню пошукових умінь і навичок, застосуванню теорії на практиці. Запропоновані методичні рекомендації для виконання контрольних робіт з основ педагогіки і психології є одним із шляхів формування навичок і умінь самостійної роботи студентів заочної форми навчання.

Структура контрольних робіт розроблена у відповідності з новими навчальними планами і робочою навчальною програмою.

Значною проблемою для виконання контрольних робіт з основ педагогіки та психології є відсутність необхідної літератури в місцях постійного проживання студентів-заочників, основна маса яких мешкає в сільській місцевості. Зважаючи на цю обставину, в методичних рекомендаціях пропонується перелік літератури, яку необхідно опрацювати, перебуваючи в училищі культури під час сесійних занять.

Поради студентам при використанні методичних рекомендацій

Під час підготовки до виконання контрольної роботи студенту необхідно:

- ознайомитись із запропонованими темами і вибрати одну з них, яка відповідатиме рівню підготовленості, можливості користуватися літературними джерелами та практичному досвіду;
- підібрати основну і додаткову літературу та скласти її список;
- знайти і проаналізувати в опрацьованій літературі основні ідеї, проблеми, які глибоко розкривають зміст теми;
- переглянути записи лекційних і семінарських занять, які проводились під час сесій, і усвідомити основні категорії поняття наук педагогіки та психології;
- усвідомити структуру цих наук;
- навчитися складати структурно-логічну схему міжпредметних зв'язків педагогіки та психології;
- скласти план контрольної роботи.

За структурою контрольна робота повинна включати:

1. Вступ, в якому розкриваються актуальність теми, мета, завдання, короткий огляд літератури по темі.
2. Розгляд змісту роботи чітко за планом.
3. Висновки, узагальнення всього викладеного, значення роботи по даній темі.

Обсяг роботи може бути в межах 15–20 сторінок, оформлених на стандартних аркушах паперу.

Ми рекомендуємо писати контрольні роботи за такими темами:

Основи психології.

1. Предмет, завдання і методи загальної психології.
2. Поняття про особистість, її структуру та шляхи формування.
3. Поняття про колектив.
4. Поняття про спілкування, його структура та значення в роботі працівника культури.
5. Відчуття та сприймання.
6. Поняття про пам'ять.
7. Мислення і мова.
8. Уява.

9. Емоції і почуття.
10. Воля.
11. Темперамент.
12. Характер.
13. Здібності.

Основи педагогіки

1. Поняття про предмет і завдання педагогіки.
2. Розвиток педагогічної думки в Україні.
3. Методи науково-педагогічного дослідження.
4. Розвиток, виховання і формування особистості.
5. Сутність процесу навчання.
6. Закономірності та принципи навчання.
7. Методи та засоби навчання.
8. Види і форми організації навчання.
9. Суть процесу виховання.
10. Основні закономірності і принципи виховання.
11. Основні напрямки виховання.
12. Загальні методи виховання та їх застосування в закладах культури.
13. Організаційні форми виховної роботи та особливості їх впровадження в закладах культури.
14. Виховання колективу.
15. Педагогічна майстерність працівника культури та шляхи її формування.

ТЕМА 1

Поняття про психологію, її предмет та завдання

Мета: на основі вивчення навчальних посібників та інших літературних джерел показати, коли була започаткована наука психологія, чому вона тривалий час входила до складу науки філософії; яка природа психіки та її походження; значення знань психології для працівників культури; що таке методи психології, аналіз системи методів, класифікація методів.

Орієнтовне коло питань: історія розвитку психології, поняття про психіку, природа психічного, основні завдання психології, значення знань психології для працівника культури.

Література:

1. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
2. *Загальна, вікова й педагогічна психологія. Практикум* / За ред. Д. Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 1980.
3. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М.: Просвещение, 1976.
4. *Основи психології* / За ред. В. А. Роменця, О. В. Киричука. – К.: Либідь, 2002.

ТЕМА 2

Поняття про особистість, її структуру та шляхи формування

Мета: розуміти сутність особистості, розкрити структуру особистості, з'ясувати співвідношення основних психологічних категорій; зміст основних психологічних і соціально-психологічних властивостей і якостей особистості.

Орієнтовний перелік питань: вчення про особистість, співвідношення понять: людина, індивід, особистість, індивідуальність, активність особистості, потреби, інтереси, ідеали, світогляд, мотиви; структура особистості, етапи і рушійні сили розвитку особистості.

Література:

1. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания. – Л., 1968.
2. *Божович Л. И.* Психологические закономерности формирования личности в онтогенезе. – М., 1976.
3. *Загальна, вікова й педагогічна психологія* / За ред. Д. Ф. Ніколенка. – К., 1980.
4. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
5. *Леонтьев А. Н.* Деятельность, Сознание, Личность. – М., 1975.
6. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1977.

ТЕМА 3

Поняття про колектив

Мета: вивчивши тему, розкрити поняття про групи і колективи, взаємовідносини в групах і колективах, соціально-психологічні параметри колективу, структуру групи і колективу, поняття про групову диференціацію особистих стосунків, соціометрію і референтометрію, колектив і етапи його формування.

Орієнтовне коло питань: поняття про групи і колективи, взаємовідносини в групах і колективах, поняття про групову диференціацію, структура міжособистих стосунків, етапи формування творчого колективу в закладах культури.

Література:

1. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
2. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1977.
3. *Література. Загальна, вікова і педагогічна література* / За ред. Ф. Ф. Ніколенка. – К., 1980.

ТЕМА 4

Поняття про спілкування, його структура та значення в роботі працівника культури

Мета: на основі вивчення літератури з проблеми спілкування здійснити аналіз сучасного стану проблеми спілкування; теорії і методології психології спілкування; розкрити складові структури спілкування (комунікативну, перфективну та інтерактивну); розкрити особливості процесу спілкування в умовах спільної творчої діяльності та в процесі управління колективом; види і форми спілкування, природа засобів і функцій спілкування; значення спілкування в роботі працівників культури.

Орієнтовний перелік питань: сучасний етап проблеми спілкування; структура спілкування; види, форми, засоби і функції спілкування; вплив спілкування на творчу діяльність працівника культури; зв'язок спілкування з процесом управління колективом.

Література:

1. *Андреев Г. М.* Социальная психология. – М., 1980.
2. *Буева Л. Б.* Человек, деятельность и общение. – М., 1978.
3. *Золотникова А. С.* Проблема психологи общения. – Ростов, 1976.
4. *Коломинский Я. Л.* Психология общения. – М., 1974.
5. *Межличностное восприятие в группе.* – М., 1981.
6. *Проблема общения в психологии* / Под ред. Ломова Б. Ф. – М., 1980.

ТЕМА 5

Відчуття та сприймання

Мета: проаналізувавши рекомендовану літературу, висвітлити сучасний стан проблеми відчуття та сприймання; розкрити специфіку відчуттів та сприймання як процесів пізнання, властивості і закономірності цих пізнавальних процесів; види відчуттів і сприймання, принципи класифікації відчуттів та сприймання; врахування основних видів відчуттів та сприймання в організації діяльності людини в закладах культури.

Орієнтовний перелік питань: поняття про відчуття та сприймання; зв'язок відчуття та сприймання як процесів чуттєвого пізнання з іншими пізнавальними процесами; загальні властивості та закономірності відчуттів та сприймання; види відчуттів та сприймання і їх класифікація.

Література:

1. *Ананьев Б. Г.* Теория ощущений. – ЛГУ, 1961.
2. *Ананьев Б. Г.* Психология чувственного познания. – М., 1960.
3. *Бодалев А. А.* Восприятие человека человеком. – ЛГУ, 1982.
4. *Веккер Л. М.* Психологические процессы. – ЛГУ, 1974.
5. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
6. *Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики. – МГУ, 1972.
7. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.

ТЕМА 6

Поняття про пам'ять

Мета: на основі аналізу психологічної літератури розкрити особливості пам'яті; дати загальну характеристику деяким теоріям пам'яті; що є фізіологічною основою пам'яті, розглянути і дати характеристику процесів пам'яті; види пам'яті та їх класифікація; умови ефективного запам'ятовування; забування та боротьба з ним; індивідуальні особливості пам'яті та розвиток пам'яті в процесі творчої діяльності в закладах культури.

Орієнтовне коло питань: що таке пам'ять, яка фізіологічна основа пам'яті, теорії пам'яті, характеристика видів пам'яті; основні показники розвитку пам'яті; індивідуальні особливості пам'яті в процесі творчої діяльності.

Література:

1. *Адам Г.* Восприятие, сознание, память. – М., 1983.
2. *Аткинсон Р.* Человеческая память в процессе обучения. – М., 1979.
3. *Возрастные обучения и индивидуальные различия памяти* / Под ред. А. А. Смирнова. – М., 1958.
4. *Гриченко Т. Н.* Нейрофизиологические механизмы памяти. – М., 1979.
5. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
6. *Клацки Р.* Память человека. – М., 1978.
7. *Лезер Ф.* Тренировка памяти. – М., 1979.
9. *Розов А. И.* Память. – М., 1970.
8. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.

ТЕМА 7

Мислення і мова

Мета: на основі аналізу і узагальнення змісту рекомендованої літератури розкрити специфіку мислення, його місце і роль у плануванні і вирішенні завдань; соціальну обумовленість, зв'язок мислення і мови, фізіологічні основи мислення і мови. Мова та її функції, види мовлення та операції мислення, основні форми мислення, властивості мислення, індивідуальні особливості мислення, розвиток мислення і мови в процесі творчої діяльності в закладах культури.

Орієнтовне коло питань: мислення як вища форма відображення дійсності; місце і роль мислення і мови в діяльності людини, зв'язок мислення і мови, види і функції мислення; форми мислення, розвиток мислення і мови засобами мистецтва в закладах культури.

Література:

1. *Андреев И. Ф.* Теоретическое мышление: сущность и основные принципы. – М., 1978.
2. *Анисимов В.* Формирование приемов мышления. – М., 1974.
3. *Ведин Ю. П.* Структура, истинность и правильность мышления. – Рига, 1979.
4. *Загальна психологія* / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
5. *Леонтьев А. Н.* Мышление. Философская энциклопедия. – М., 1964.
6. *Мышление: процесс, деятельность, общение.* – М., 1982.

7. Пономарев Я. А. Знание, мышление и умственное развитие. – М., 1967.
8. Тихомиров О. К. Психология мышления. – МГУ, 1984.

ТЕМА 8

Уява

Мета: розкрити специфіку уяви як специфічно людського виду пізнавальної діяльності, показати особливість створення нових образів в уяві людини; розглянути принцип наукової класифікації видів уяви; показати значення уяви в творчій діяльності людини. Мрія як образ бажаного майбутнього, розвиток уяви в процесі навчально-виховної діяльності працівників культури.

Орієнтовне коло питань: поняття про уяву і фізіологічні основи уяви; значення уяви в різних видах діяльності; уява та її місце і роль у творчій діяльності; види уяви та її розвиток у людей, класифікація видів уяви.

Література:

1. Антонов А. В. Психология изобразительного творчества. – К., 1978.
2. Арnaudов М. Психология литературного творчества. – М., 1968.
3. Брушлинский А. В. Воображение и творчество. – М., 1969.
4. Дудецкий А. Я. Воображение. – Смоленск, 1969.
5. Загальна психологія / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
6. Исследование проблем психологии творчества. – М., 1983.
7. Каложина И. П. Структура и механизмы творческой деятельности. – МГУ, 1983.
8. Общая психология / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.
9. Романец В. А. Психология творчества. – К., 1971.

ТЕМА 9

Емоції і почуття

Мета: вивчивши літературні джерела, розкрити поняття “почуття” та “емоції”; висвітлити зв’язок почуттів і емоцій з іншими психічними явищами; особливості емоційних переживань, види почуттів; класифікація почуттів; емоційні стани особистості та їх походження, формування і виховання почуттів засобами мистецтва.

Орієнтовне коло питань: визначити поняття “емоції” і “почуття”, значення емоцій і почуттів в діяльності людини; емоційні стани; вищі почуття; виховання почуттів засобами мистецтва.

Література:

1. Фодонов Б. И. Эмоции как ценность. – М., 1978
2. Ковалёв Б. И. Воспитание чувств. – М., 1971.
3. Лук А. Н. Эмоции и чувства. – М., 1972.
4. Якобсон П. М. Психология чувств. – М., 1961.
5. Загальна психологія / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.

ТЕМА 10

Воля

Мета: під час розгляду цієї теми необхідно глибоко розкрити закономірності вольової діяльності людини; звернути увагу на обумовленість вольових дій людини; розглянути питання природи волі і вольових властивостей особистості; функції волі, вольові дії та їх структура, виховання та самовиховання волі, роль творчої діяльності у процесі формування волі людини.

Орієнтовне коло питань: визначення поняття “воля”; фізіологічні основи волі; основні вольові якості людини; шляхи і умови виховання позитивних вольових якостей у людини; функції волі.

Література:

1. Загальна психологія / Під ред. С. Д. Максименка К. 2001.
2. Ковалёв А. Г. Самовоспитание школьников. – М., 1967.
3. Котирло В. К. Развитие волевого поведения школьников. – К., 1971.
4. Общая психология / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.
5. Селиванов В. И. Воля и ее воспитание. – М., 1976.

ТЕМА 11

Темперамент

Мета: під час вивчення літератури і написання контрольної роботи необхідно чітко зрозуміти, що темперамент – це індивідуально-психологічна властивість психіки, яка визначає динаміку психічної діяльності людини; що ці властивості психіки людини проявляються

однаково в різних видах діяльності, вони незалежні від її змісту, мети, мотивів, вони залишаються постійними у зрілому віці.

Необхідно зупинитись на історії вчення про темперамент і розкрити ідею, що тип вищої нервової діяльності є природною основою темпераменту; розкрити психологічний зміст основних типів темпераменту; вказати на практичне значення знань про темперамент у діяльності працівника культури та зв'язок темпераменту й індивідуального стилю творчої діяльності.

Орієнтовне коло питань: поняття про темперамент, вчення про темперамент, фізіологічна основа темпераменту; тип вищої нервової діяльності і темперамент; проблема мінливості темпераменту; психологічна характеристика типів темпераменту: взаємозв'язок темпераменту й інших властивостей особистості; темперамент і культура поведінки й роль темпераменту в трудовій, навчальній, творчій діяльності особистості.

Література:

1. Ковалёв А. Г. Психология личности. – М., 1970.
2. Мерлин В. С. Очерки теории темперамента. – М., 1984.
3. Павлов И. П. Двадцатилетний опыт изучения высшей нервной деятельности (поведения) животных: Хрестоматия по психологии. – М., 1977.

ТЕМА 12

Характер

Мета: на основі вивчення літератури здійснити аналіз характеру як індивідуально-психологічної властивості особистості: розглянути історію вчення про характер; здійснити порівняльну оцінку характеру, виділивши як загальні, так і відмінні риси; вказати, що фізіологічною основою характеру є динамічний стереотип і загальний тип вищої нервової діяльності; розібратися в структурі характеру та його системі властивостей; розкрити походження властивостей характеру, встановити роль і співвідношення природного і соціального у процесі формування характеру, основні закономірності формування характеру; врахування особливостей характеру в культурно-освітній діяльності.

Орієнтовне коло питань: поняття про характер, його загальна характеристика; історія вчення про характер; фізіологічні основи характеру та його система властивостей; формування характеру, взаємообумовленість суспільного і природного, історичного і онтогенетичного в розвитку характеру, врахування рис характеру людини в роботі культурно-дозвіллевих закладів.

Література:

1. Ананьев Б. Г. Проблема формирования характера. – ЛГУ, 1977.
2. Гонаболин Ф. Н. Воля, характер, деятельность. – Минск, 1966.
3. Загальна психологія. Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
4. Ковалёв А. Г. Психология личности. – М., 1970.
5. Левитов Н. Д. Психология характера. – М., 1969.
6. *Общая психология.* Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.

ТЕМА 13

Здібності

Мета: на основі вивчення літератури здійснити аналіз сучасного стану проблеми здібностей; дати визначення поняття здібностей, розкрити якісну і кількісну характеристику здібностей; структура здібностей, загальні та спеціальні здібності, рівні розвитку здібностей; види здібностей, таланти, його походження і структура; взаємовідношення таланту і майстерності; значення задатків у розвитку здібностей, спадковість, формування здібностей у закладах культури.

Орієнтовне коло питань: загальна характеристика здібностей як індивідуально-психологічна властивість особистості; структура здібностей; види здібностей, фактори розвитку здібностей; здібності і діяльність, здібності і задатки; обдарованість і спеціальні здібності; поняття про талант і геніальність. Розвиток здібностей у закладах культури.

Література:

1. Загальна психологія / Під ред. С. Д. Максименка. – К., 2001.
2. Лейтес Н. С. Умственные способности и возраст. – М., 1971.
3. *Общая психология* / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1976.
4. Платонов К. К. Проблемы способностей. – М., 1972.

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

ТЕМА 1

Поняття про предмет, завдання та значення педагогіки

Мета: на основі вивчення літературних джерел по темі розкрити історію виникнення педагогіки як науки, основні етапи розвитку педагогіки; визначити поняття “педагогіка” та основних її категорій; систему педагогічних наук в Україні; значення знань з педагогіки для фахівців закладів культури.

Орієнтовне коло питань: визначення предмета педагогіки; аналіз історичного розвитку педагогіки в Україні; система педагогічних наук в Україні; значення знань з педагогіки для працівників культури.

Література:

1. Журавлєв В. И. Педагогика в системе наук о человеке. – М., 1990.
2. Загвязинский В. И. Педагогическое предвидение. – М., 1987.
3. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Сергійчук З. О. Основи національного виховання. – Умань, 1993.
4. Подласый И. П. Педагогика. – М., 1999.
5. Стельмахович В. А. Народна педагогіка. – К., 1985.
6. Фіцула М. М. Педагогіка., К., 2005.

ТЕМА 2

Розвиток педагогічної думки в Україні

Мета: вивчивши літературні джерела історії розвитку педагогіки в Україні, розкрити виникнення освіти в Київській Русі, розвиток педагогічної думки в епоху українського національного відродження (XVI – першої половини XVII ст.), української педагогіки XVIII–XIX ст. Освіта і педагогічна думка в Україні у XX ст. Роль видатних діячів літератури в розвитку української педагогічної думки (Л. Українки, І. Франка, М. Коцюбинського, Б. Грінченка). Видатні педагоги – Г. Ващенко, А. Макаренко, В. Сухомлинський.

Реформування освіти в умовах незалежності України.

Орієнтовне коло питань: виховання, школа й педагогічна думка в Київській Русі. Розвиток освіти в період козацької доби, Києво-Могилянська академія та її роль у розповсюдженні знань в Україні; школа,

освіта в період Гетьманщини. Освіта в Україні XIX ст; розвиток освіти в радянський період, реформування освіти в умовах розбудови незалежної України.

Література:

1. Закон України “Про освіту”. – К., 1991.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1994.
3. Історія педагогіки / За ред. М. С. Грищенка. – К., 1973.
4. Кравець В. Г. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 1994.
5. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. Т. III. – К., 1954.
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Т. III. – К., 1976.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. – К., 2005.

ТЕМА 3

Методи науково-педагогічного дослідження

Мета: вивчивши літературні джерела з поданої теми, розкрити сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці, методологію педагогіки та методи науково-педагогічного дослідження, дати їх характеристику та особливості застосування, дослідити етапи педагогічного дослідження.

Орієнтовне коло питань: сутність педагогічних досліджень, вимоги до організації педагогічних досліджень, емпіричні методи педагогічного дослідження, педагогічний експеримент, математичні методи педагогічного дослідження, теоретичні методи педагогічного дослідження, значення знань і умінь у володінні методами педагогічних досліджень для роботи в закладах культури.

Література:

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. – М., 1982.
2. Гансс Дж., Стонен Дж. Статистические методы в педагогике и психологии. – М., 1976.
3. Гончаренко С. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. – К., 1995.
4. Засобина Г. А. Практикум по педагогике. – М., 1986.

5. *Ительсон Л. Б.* Математические и кибернетические методы в педагогике. – М., 1968.
6. *Сластенин В. А.* Педагогика. – М., 1998.
7. *Шилова М. П.* Изучение воспитанности школьников. – М., 1989.

ТЕМА 4

Розвиток, виховання і формування особистості

Мета: глибоко вивчивши літературу з поданої теми розкрити соціальну сутність людини; визначити поняття “розвиток”, “виховання” і “формування”. Висвітлити фактори, які впливають на формування особистості, при цьому зупинитися на біологічних законах спадковості, мінливості й природного добору та соціальних факторах; цілеспрямоване виховання; вплив виховання на різні вікові категорії людей; індивідуальні відмінності людей та їх врахування у навчально-виховній роботі закладів культури.

Орієнтовне коло питань: визначення та характеристика понять “розвиток”, “виховання” і “формування”; основні фактори розвитку й формування особистості та їх характеристика, причини виникнення індивідуальних відмінностей у людей та їх врахування в виховній роботі в закладах культури. Спадковість і розвиток. Розвиток і виховання, діяльність як головний чинник розвитку особистості.

Література.

1. *Болдырев Н. И., Гончаров Н. К., Есинов Б. П., Королев Ф. Ф.* Педагогика. – М., 1968.
2. *Гуревич К. М.* Индивидуально-психологические особенности школьников. – М., 1988.
3. *Конюхов Б. В., Посшин Ю. В.* Наследственность человека. – М., 1971.
4. *Костюк Г. С.* Учебно-воспитательный процесс и психологическое развитие личности. – К., 1989.
5. *Подласый И. П.* Педагогика. – М., 1999.
6. *Фицула М. М.* Педагогика. – К., 2005.

ТЕМА 5

Сутність процесу навчання

Мета: вивчивши літературні джерела з поданої теми, визначити зміст поняття “дидактика”; з’ясувати, що являє собою процес навчання, викладання, учіння, пізнання; які функції процесу навчання, яка структура діяльності вчителя в навчальному процесі та психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учня. Розглянути зв’язок навчання і структури діяльності працівника культурно-дозвіллевих закладів; методи керування пізнавальною діяльністю учасників гуртків і колективів художньої самодіяльності.

Орієнтовне коло питань: поняття дидактики, зміст освіти в національній школі, процес навчання та його функції, навчальна діяльність в закладах культури та мистецтв.

Література:

1. *Дидактика современной школы /* Под ред. В. А. Онищука. – К., 1987.
2. *Концепція середньої загальноосвітньої школи України.* – К., 1990.
3. *Кожжевников В.* Оптимізація навчальної діяльності. Рідна школа. – 1995. – № 2, 3.
4. *Маркова А. К.* Формирование мотивации учения в школьном возрасте. – М., 1983
5. *Оконь В.* Введение в общую дидактику. – М., 1990.
6. *Фицула М. М.* Педагогика. – К., 2005.

ТЕМА 6

Закономірності та принципи навчання

Мета: глибоко проаналізувавши літературу по темі, розкрити поняття “закономірність навчання”, об’єктивні та суб’єктивні закономірності процесу навчання. Дати визначення принципу навчання, охарактеризувати основні принципи навчання та врахування закономірностей і принципів навчання в роботі закладів культури.

Орієнтовне коло питань: сутність основних закономірностей навчання, характеристика основних принципів навчання, принцип науковості, системності та послідовності, доступності, свідомості і активності, наочності, індивідуальний підхід, зв’язок навчання з життям,

врахування закономірностей і принципів навчання в роботі закладів культури.

Література:

1. Баранов С. П. Принципы обучения. – М., 1975.
2. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. – К., 1987.
3. Дидактика средней школы. Под ред. М. Н. Скаткина. – М., 1982.
4. Подласый И. П. Исследование закономерностей дидактического процесса. – К., 1991.
5. Подласый И. П. Педагогика. – М., 1999.
6. Фицула М. М. Педагогика. – К., 2005.

ТЕМА 7

Методи та засоби навчання

Мета: вивчивши літературні джерела по темі, розкрити поняття про методи, прийоми і засоби навчання, вказати, які існують вимоги до методів навчання в сучасній школі; від чого залежить ефективність застосування методів навчання, які існують групи методів навчання; дати вичерпну характеристику методам організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методам стимулювання, методам контролю і самоконтролю; розкрити значення засобів навчання та їх роль у навчальному процесі; з'ясувати, від чого залежить вибір методів навчання та особливості їх застосування в педагогічній діяльності працівників культурно-дозвілєвої сфери діяльності.

Орієнтовне коло питань: поняття методу і засобу навчання, методи організації та здійснення навчально – пізнавальної діяльності, методи стимулювання навчальної діяльності, методи контролю і самоконтролю, вибір і застосування методів навчання в закладах культури.

Література:

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1973.
2. Близнюк С. П. Роль оцінки у вдосконаленні знань, умінь і навичок учнів. – К., 1983.
3. Ващенко Г. Загальні методи навчання К., 1997.
4. Выбор методов обучения в средней школе / Под ред. Ю. К. Бабанского. – М., 1981.

5. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. – К., 1987.
6. Ильина М. И. Педагогика. – М., 1984.
7. Фицула М. М. Педагогика. – К., 2005.

ТЕМА 8

Види і форми організації навчання

Мета: вивчивши літературу по темі, розкрити питання про такі види навчання, як пояснювально-ілюстративне, проблемне і програмоване; показати, що таке форми навчання та історію їх розвитку; охарактеризувати індивідуальну, групову та масову форму навчання; дати аналіз типів уроків та форм роботи на уроці; які етапи підготовки викладача до уроку; в чому суть самоосвіти; показати, як використовуються види і форми організації навчання в закладах культури.

Орієнтовне коло питань: види навчання, форми організації навчання, типи уроків; форми роботи на уроці, позаурочні форми навчання, самоосвіта.

Література:

1. Безпалько В. П. Программированное обучение. – М., 1970.
2. Зотов Ю. Б. Организация современного урока. – М., 1984.
3. Махмутов М. И. Теория и практика проблемного обучения. – М., 1972.
4. Онищук В. О. Структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
5. Организационные формы обучения / Под ред. Ю. И. Малеванного. – К., 1991.
6. Підласий І. П. Як підготувати ефективний урок. – К., 1989.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

ТЕМА 9

Суть процесу виховання

Мета: на основі глибокого вивчення наукової та методичної літератури, а також власного практичного досвіду, розкрити сутність процесу виховання, його залежність від об'єктивних та суб'єктивних факторів;

вказати на складові процесу виховання, дати характеристику структури процесу виховання особистості та рушійні сили процесу виховання, розкрити організацію процесу виховання (етапи процесу виховання). Пояснити, в чому суть управління процесом виховання, самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Особливості здійснення процесу виховання та самовиховання в умовах роботи закладів культури.

Орієнтовне коло питань: розкрити суть процесу виховання, суперечності процесу виховання, етапи та зміст виховної роботи, зв'язок між процесом виховання і самовиховання. Охарактеризувати прийоми самовиховання, особливості виховання у творчих колективах.

Література:

1. *Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття).* – К., 1994.
2. *Вишневський О.* Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. – Львів., 1996.
3. *Галузинський В. М., Масленнікова Н. П.* Самовиховання та самоосвіта школярів. – К., 1969.
4. *Концепція безперервного національного виховання.* – К., 1994.
5. *Кузь В. Т., Руденко Ю. Д., Сергійчик З. О.* Основи національного виховання. – Умань. 1993.
6. *Сухомлинський В. О.* Сто порад вчителю. Вибрані твори у 5-ти т. Т. II.
7. *Шилова М. П.* Изучение воспитанности школьников. – М., 1982.

ТЕМА 10

Основні закономірності і принципи виховання

Мета: вивчивши літературу по темі, розкрити поняття закономірностей виховання й принципів виховання, дати характеристику основних принципів виховання, вказати на принципи, якими керуються в національному вихованні, пояснити, як використовуються закономірності і принципи виховання працівниками культури у роботі з населенням.

Орієнтовне коло питань: розкрити зміст основних закономірностей процесу виховання, дати характеристику основних принципів виховання. Шляхи реалізації принципів виховання у виховній роботі закладів культури.

Література:

2. *Бабанский Ю. К., Победоносцев Г. П.* Комплексный подход к воспитанию школьников. – М., 1980.
1. *Закон України "Про освіту".* – К., 1991.
3. *Подласый И. П.* Педагогика. – М., 1999.
4. *Сухомлинский В. А.* О воспитании. – М., 1975.
5. *Ушинский К. Д.* Людина як предмет виховання // Виб. твори. Т. II. – К., 1982.
6. *Фіцула М. М.* Педагогіка. – К., 2005.

ТЕМА 11

Основні напрямки виховання

Мета: вивчивши літературу по темі, розкрити поняття розумового виховання; шляхи формування наукового світогляду; в чому суть морального виховання як основи формування особистості; естетичне виховання як цілеспрямований процес формування творчої особистості, джерела естетичного виховання, значення художньої самодіяльності в естетичному вихованні; розкрити суть статевого виховання і підготовки до сімейного життя; охарактеризувати трудове, фізичне, правове та екологічне виховання. Розкрити методи реалізації основних напрямків виховання в культурно-дозвіллевих закладах.

Орієнтовне коло питань: сутність розумового виховання, моральне виховання як формування стійких моральних якостей, естетичне виховання як цілеспрямований процес формування творчої особистості, трудове та фізичне виховання, реалізація основних напрямків виховання в закладах культури.

Література:

1. *Ващенко Г.* Комунізм, інтернаціоналізм і виховання любові до Батьківщини. – Лондон, 1956.
2. *Вишневський О.* Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. – Львів., 1996.
3. *Кабалевский Д. Б.* Воспитание ума и сердца. – М., 1989.
4. *Климишин І. А. та ін.* Основи християнської моралі. – Івано-Франківськ, 1995.
5. *Кравець В. П.* Психолого-педагогічні основи підготовки школярів до сімейного життя. – Тернопіль, 1997.

6. *Неменский П. М.* Мудрость красоты. – М., 1981.
7. *Фицула М. М.* Правове виховання учнів. – К., 1997.
8. *Шпак О. М.* Економічне виховання учнів. – К., 1985.

ТЕМА 12

Загальні методи виховання та їх застосування в закладах культури

Мета: глибоко вивчивши літературу з поданої теми та проаналізувавши її, дати визначення поняттям методу, прийому та засобу виховання; здійснити характеристику основних груп методів виховання, методів формування свідомості, методів формування суспільної поведінки, методів стимулювання діяльності та поведінки, методів контролю та аналізу ефективності виховання; вказати на умови оптимального вибору та ефективного застосування методів виховання в закладах культури.

Орієнтовне коло питань: поняття методу, прийому та засобу виховання, методи формування суспільної поведінки, методи формування свідомості і особистості, методи стимулювання діяльності та поведінки, методи контролю та аналізу ефективності виховання.

Література:

1. *Коротов В. М.* Общая методика учебно-воспитательного процесса. – М., 1983.
2. *Натанзон Э. Ш.* Приемы педагогического воздействия. – М., 1972.
3. *Подласый И. П.* Педагогика. – М., 1999.
4. *Стельмахович М. Г.* Теорія і практика українського національного виховання. – Івано-Франківськ, 1996.
5. *Сухомлинський В. О.* Сто порад учителю // Вибр. твори у 5-ти т. Т. II. – К., 1976.
6. *Фицула М. М.* Педагогіка. – К., 2005.

ТЕМА 13

Організаційні форми виховної роботи та особливості їх впровадження в закладах культури.

Мета: вивчивши літературу з поданої теми та використовуючи досвід практичної роботи в закладах культури, розкрити особливості

використання організаційних форм виховної роботи в закладах культури, дати характеристику масової форми виховної роботи: читальних конференцій, тематичних вечорів, вікторин, концертів. Вказати на особливості групової форми виховної роботи: політичних інформацій, диспутів, гуртків художньої самодіяльності, екскурсій, роботи з пресою. Індивідуальні форми виховної роботи: чим вони зумовлені, що є необхідною умовою успішної індивідуальної виховної роботи; яка методика індивідуального виховного впливу. Поєднання різних організаційних форм виховної роботи та участь сім'ї в організації дозвілля.

Орієнтовне коло питань: специфіка виховної роботи в класній, позакласній та позашкільній виховній роботі; масові форми виховної роботи, групові форми виховної роботи, індивідуальні форми виховної роботи, виховна робота в закладах культури.

Література:

1. *Кобзар Б. С.* Громадськість і виховання. – К., 1973.
2. *Кобзар Б. С., Харінко Н. Ф.* Проблеми виховання у позашкільних закладах. – К., 1969.
3. *Концепція позакласної виховної роботи в загальноосвітній школі.* – К., 1991.
4. *Суходольська Л. В., Фицула М. М.* Методика виховної роботи. – Тернопіль, 1998.
5. *Фицула М. М.* Педагогіка. – К., 2005.

ТЕМА 14

Виховання колективу. Педагогічні особливості його формування в закладах культури.

Мета: на основі вивчення літератури з поданої теми та досвіду практичної діяльності розкрити суть, ознаки, функції та структуру колективу; вказати на принципи, яких необхідно дотримуватись, формуючи колектив; шляхи згуртування колективу, стадії (етапи) розвитку колективу; виховний вплив творчого колективу.

Орієнтовне коло питань: поняття про групи та колектив, види груп, колективів, шляхи згуртування колективу, особливості роботи з активом колективу, стадії розвитку колективу, формування, виховання творчого колективу.

Література:

1. *Донцов А. И.* Психология коллектива. – М., 1984.
2. *Иванов И. П.* Воспитать коллективистов. – М., 1982.
3. *Подласый И. П.* Педагогика. – М., 1999.
4. *Розенберг А. Я.* Комплексний підхід у діяльності класного керівника. – К., 1985.
5. *Русова С.* Нова школа соціального виховання // Український освітній журнал. – 1994. № 1.
6. *Сухомлинский В. А.* Мудрая власть коллектива. – М., 1983.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка. – К., 2005.

ТЕМА 15

Педагогічна майстерність працівника культури та шляхи її формування

Мета: вивчивши літературу з поданої теми та використовуючи досвід педагогічної діяльності в закладі культури, розкрити поняття педагогічної майстерності, вказати на основні компоненти педагогічної майстерності, розкрити суть педагогічних здібностей, педагогічного такту та педагогічної етики; пояснити, яким чином створюється авторитет працівника культури та яке значення професійних знань і культури мови для формування педагогічної майстерності; вказати на компоненти педагогічної майстерності працівників культури та форми їх прояву в діяльності; шляхи підвищення педагогічної майстерності працівників культури: професійне самовиховання і самовдосконалення, обмін передовим творчим досвідом.

Орієнтовне коло питань: поняття педагогічної майстерності, основні компоненти педагогічної майстерності, педагогічні здібності, такт, етика; авторитет педагога, шляхи підвищення педагогічної майстерності.

Література:

1. *Іванова Є.* Зберігати традиції, думати про майбутнє // Радянська школа. – 1986. – № 1.
2. *Педагогічний пошук* / За ред. В. Ф. Беха. – К., 1989.
3. *Синиця І. І.* Педагогічний такт вчителя. – К., 1976.
4. *Фіцула М. М.* Педагогіка. – К., 2005.